

DRUŽINSKI PRIJATELJ

POUČNO-ZABAVNA ILUSTRIRANA PRILOGA „ZARJE“.

— Izhaja vsako drugo soboto —

Bohinjsko jezero.

Oj jezero naše otmimo!
Nevarnost velika je zanj!
nikari brezdelni ne spimo,
otresimo praznih se sanj! —

Že tujec prihaja v bližino:
Iz severa siplje se roj,
ki vzeti nam hoče lastnino,
napraviti tabor tu svoj!

In jezero naše, svetinjo,
to temnozelenkasto gorsko oko,
Naj tega li tujcu pustimo?
da z drzno ga vzame roko?

Kako bi Triglav se začudil,
Kako bi strmele gorè! —
In kak pogled Bohinj bi nudil
Če tujci se vnjem nasele? —

Oj, jezero Slavi otmimo!
In ona naj vlada nad njim!
Od tujca denar le vzemimo,
pa jezero kràsimo žnjim!

Fr. Ks. Steržaj.

V tujino.

(Črtica, spisala M.

II.

V vlaku sem se peljala do Trsta v oddelku za ženske. Sprevodniku sem se gotovo smilila, da me je potisnil v te prostore. — Bog ve, kaj bi se mi bilo zgodilo, ako bi zašla med razposajene možke, katerih je vedno polno po vlakih.

V Trstu sem prenočila v „Zavodu Sv. Nikolaja“, kamor so me sprejeli varhinje deklet, ki so me sprejele že na postaji. Bila sem do njih v začetku zelo nezaupljiva. Še le pozneje, ko sem zagledala svetilnjco Matere Božje, ki se je blestela na njihovih prsih sem zaupala.

Hvaležna jim bodem vedno. V četrtek sem šla na parnik v prosti luki. Spremljali ste me tjakaj dve dekleti, ena iz Marijine družbe, druga gojenka iz Zavoda Sv. Nikolaja. Toda slabo bi bile opravile, ko bi nama ne prišel na pomoč pove-ljnik Lloydovih straž, Slovenec, ki mi je poskrbel vse potrebno.

In šla sem. Ko se je ladja začela pomikati od kraja sem nanovo in še hujše začutila bole-st slovesa. Dokler sem se vozila po suhem, se mi ni zdelo, da grem daleč, daleč proč od doma, a sedaj ko sem bila na ladji, sem čutila, kakor, da grem v tujino za vselej.

Na parniku sem imela za srečo tudi le žensko družbo. Slučajno so se peljale v Aleksandrijo neke redovnice. Njim sem se pridružila. Nekaj deklet iz Goriškega je bilo tudi na ladji. Videti je bilo, da so zelo razposajene. Še plesati so začele na krovu ladje. Bog ve kdo jih je izvabil v Aleksandrijo — in kdo jih pelje tjakaj in jih tam čaka. — — — Nisem jih videla več. . . . Redovnice so me vzele seboj v samostan. Povedale so mi, da je v Alek-sandriji slovenski duhovnik. Drugi dan me je ena sestra iz samostana peljala k njemu. Posvetovala sem se z njim in izvedela, — — — da je obečana služba nevarna. Zakrila sem si obraz in zajokala kot otrok, kateremu je umrla mati.

V tujini sama — brez službe. — — — Sestre so se usmilile in imele v zavodu, dokler nisem dobila službe. O prijateljici Nežki ni bilo ne duha ne sluha. Pisala sem domov vse na drobno. . . . le nekaj ne . . . , da sem začela hirati kot cvetka, ki je presajena v neugodna tla. Z Bogom. Z Bogom.

Vaški urar.

(Slišal in zapisal I. Veselodolski.)

Na svoji hišici na vasi ni imel plošče s na-pisom: Grgo Tiktak, urar, tudi ni imel naslikane ure. Ne, — na malem oknu znotraj na šipi bile so na debelem papirju težke črke s težko roko na-pisane: „Tuki se vüre popravla.“

Nikoli ni v novinah oglašal zaloge svojih ur, da bi morda ljudje znali za Grga Tiktak, vendar je cela okolica štirih župnij vedela zanj. S tem obrtom se je pečal že njegov ded, oče in on. Z i-

menom, s hišico in orodjem je prehajala ta obrt na naslednike. Spremljeval je deda in očeta kakor mali deček, kamorkoli so hodili popravljat ure in ljudje so ga tako spoznali.

Grgo je bil majhen možiček, nekoliko grbast, temnih sivih oči, dolgega, šiljastega nosa, pod katerim rasle male ščetinaste brke, — navadno pristrizene. Na prsih je imel k suknji prišito papirnato kazalo ure v znamenje, da je urar, in to kazalo si je sam narisal. Kazala so bila debela kakor palec in rimske številke posameznih ur tako napisane, kakor da so med seboj sprte, kakor da druga od druge beže.

Sedeval je dan za dnem v svoji delavnici — pred njim orodje dvoje troje nerodnih kladiv, pa večje in manjše klešče, raznovrstni žreblji, pila, velika krtača, kakor bi bila za črevlje znažiti, kos platnene cunje, steklenica olja s kurjim peresom, velika dedova pipa in očala v sredini omotana z debelo domačo prejo in več druge šare in ropotije.

Pridno je delal od zore do mraka, vendar ne neprestano. Večkrat so pri njem ure bile, zvonile, kukale in udarjale po cele ure. Pri tem se je čulo ven na cesto nabijanje in udarjanje s kladvom, posebno, če mu njegova umetnost ni šla srečno izpod rok razmetal je orodje po sobici, ter se sam med seboj kregal in godrnjal, potem pa je zopet pobiral razmetano orodje, jezê se, kakor bi mu kdo drugi razmetal. Iz svoje delavnice šel je po pet, šestkrat na dan, da pogleda kako solnce stoji. Rekel je navadno: To je moja najboljša ura (namreč solnce). V asi je smuknil v trgovino preko ceste, da si oplakne z žganjico zaprašeno grlo, posebno zjutraj po dvakrat najmanjše, popoldan pa še večkrat, kakor je pač kazal zaslužek.

Tudi je moral večkrat priteči na cesto z dedovsko palico v roki, da razžene vaške paglavce, kateri so zdaj pa zdaj pridrvili do njegove hišice k oknu in zapeli:

Mojster Grga, mojster stari,
Cel' mu svetu ure kvari!

Tako je živel in užival svet mojster Grga. Ljudje so hodili k njem ter mu donašali stenske ure žepnih ur namreč ni popravljaj — imel je vedno dovolj dela. Včasih je odrinil tudi v ptuje kraje z orodjem, da po vaseh popravlja ure.

Nepoznan po širšem svetu ima v malem okrožju tudi on svoj svet. On ga razume, pozna in v njem živi. Poleg njega ure jednako bijejo, življenje mu hitro gine, pa katera od dvanajstih ur — kdo ve, bode njemu zadnja udarila? „

„Sama tiha sredi si ljudi...“

I.

„Ste ga že videla, botra?“

„Ja, sem ga ja. Slišite, ali je bolan, ali kaj? Tako suh je, joj, joj! Včeraj, ko grem od cerkve, slišim, da gre nekdo prav tiho za mano. Ozrem se in vidim gosposko oblečenega mladeniča. Veste, takoj uganem, da je to gospod učitelj.“

„Kaj pak kakor on je bil. A pravite, da je suh. Jaz ga nisem še videla. Zjutraj sem zvedela, da je že prišel, ko je sosedā karala našega Tončka, da bo treba spet v šolo.“

Ko se tako pogovarjale stari ženici, pride sem od kozolca gospodar Grigor, soproog one, ki je najzadnje govorila in zareži:

„Babure klepetavkaste, ali nimate drugega dela.“

Zato gresta obe po svoji poti molče dalje, češ: najbolje, da ga pustiva v miru. Naj sitnari, kakor hoče.“

Gospod učitelj, Henrik Bojko, je bil lep in simpatičen mladenič srednje rasti. Nastanil se je v gostilni „pri Tomažu“. Krčmar mu je dal ono sobico na vrhu, o kateri je trdil, da je za vsakega gospoda in da še gospod fajmošter nimajo lepše. Tomaž se je nekoliko prehalil. Toda naj se; tega mu pa ne štejemo v zlo, ker vsak hvali svoje blago.

Prvi dan dene gospod Bojko v svoji sobici vse v red. Knjige in druge stvari, kar je sploh imel, dene vse na svoje mesto. — Potem se začne vsakdanje življenje. V šolo, iz šole itd. Družbe za se primerne ni dobil med trdimi kmeti — hribovci. Zato mu je bilo večkrat, lahko rečemo prav dolgočasno. Sicer ni bil gospod Bojko bogve kak veseljak. Ni ljubil šuma in hrupa. Bil je mirnega, tihega značaja. A vendar si je želel, da bi imel koga, kateremu bi lahko vse povedal, vse zaupal, da bi imel zvestega prijatelja, ki bi ga umeval, z njim trpel, z njim se veselil. Tega pa ni bilo. — Tako življenje se mu je zdelo vendar prepusto in prežalostno.

Debela Tomaž, katerega so vaške mamke obsodile, da je ves pasjih muh, kar ga je, je bil v resnici „špase“ in vesel mož, poln humorja. Najbolj resnega človeka je prisilil, da se mu je moral smejati. Učitelja ni znal nikdo tako imenitno zabavati, kakor on. Brez njega bi bilo gospodu Bojku trikrat bolj dolgočasno.

Nekega dne sedi učitelj pred hišo in drži za prto knjigo v roki. Tomaž jo primaha pred hišo in se mu pridruži. Vpraša ga, ali se mu zdaj bolj dopade tu, kakor v začetku.

„Ja saj vem“, si odgovori Tomaž sam, „dolgočasno je njim na kmetih, ker so imeli popred v mestu zabave, kolikor so hoteli. A, kaj hočejo, s

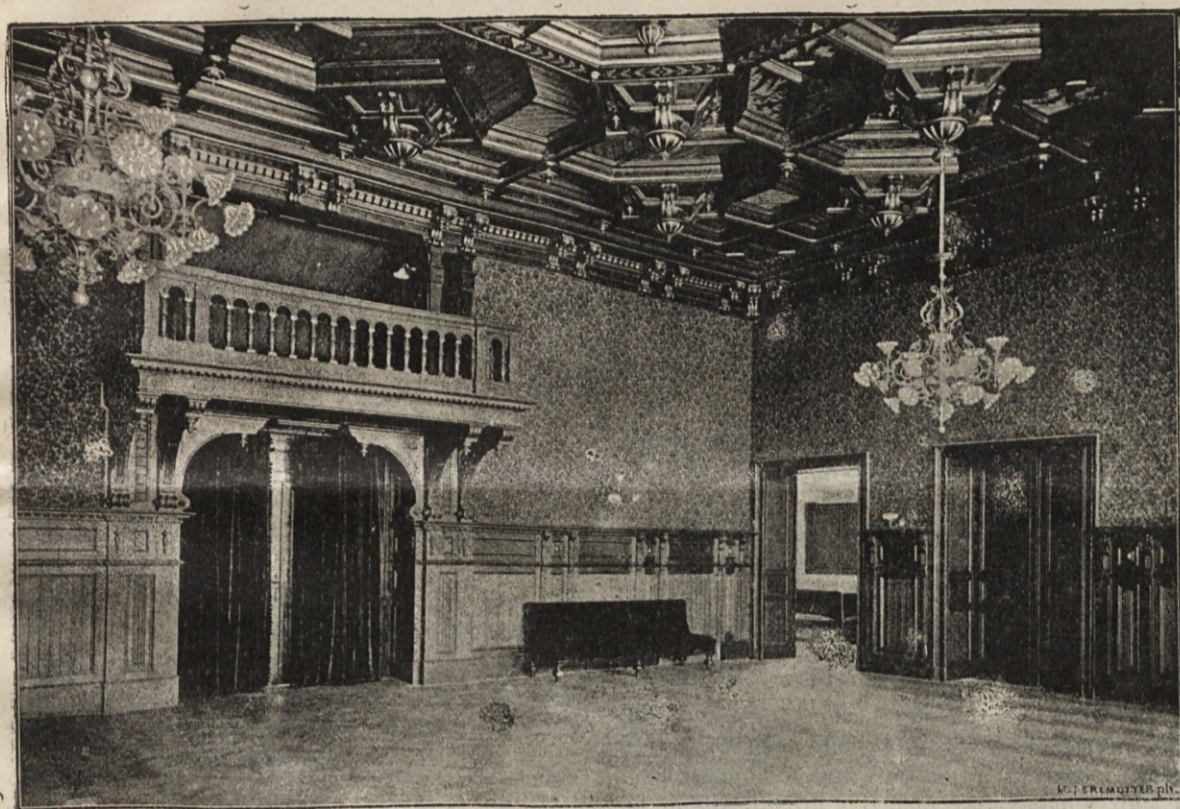
časom se že privadijo. Verjamem, da je sitno to, ako je mlad človek tako brez družbe. Ej, raca buzaronasta, pa bi se oženili gospod učitelj“.

„Pa bi se oženili“, je ponavljal gospod Bojko ri sebi, kadar je bil sam. Ni se mu zdelo napačna ta misel.

„In ravno ona bi bila zame! Kako bi znalo to nežno bitje postreči! Da, da ti krotka in ponižna deklica, ti moja Milka, sama ti si za bolnega in nervoznega učitelja. Kako blagega srca je to siromašno kmetsko dekle! Prvič, ko sem jo zagledal — — Čakaj! Kedaj je že bilo? Na sprehodu sem bil. Po stezi pridem do revne kočice. Slišal

Da, ona me ljubi. — Ona, najbolj krasna in blaga deklica, kar sem jih videl. To nebeško bitje je vse meni vdano. Oh, presrečen sem . . . Kmalu mora zapustiti ono bajto in z menoj pred oltar. — Da kmalu. Čim prej, tim bolj zame in njo. Cele noči se trudi s tistim šivanjem, da se preživi. Reva ni dobila drugega po stari materi, kakor ono na pol podrto hišico. Kako lepo bo imela pri meni! Kako hitro bodo nama tekali dnevi! Kako veselo bova uživala svojo srečo!“

Gospod Bojko vzame iz kota drobno palčico, ogrne si lahko suknjo in se napoti na večerni izprehod.

Dvorana Narodnega Doma v Brnu.

skoz okno lepo, dekliško petje, katero je motilo enakomerno ropotanje šivalnega stroja. Pogleda me skoz okno iz ženske radovednosti. Ah krasota! — Kdo bi te iskal v tej kočici?

„Kaj delaš?“

„Šivam, da zaslužim vsakdanji kruh“.

Kako sladke so bile njene besede, kako mil njen glas! Odmeval mi je dolgo po ušesih. Prvič, ko sem jo videl, sem ji hotel povedati, da jo ljubim, da mora biti moja, da bom brez nje nesrečen. . . . Kako lepo prijazno je govorila, ko sem šel mimo kočice, drugič, tretjič, petič — — v deseto. In kaj je rekla zadnjič? Je bilo li res, ali sem sanjal? Ali ni rekla, da ljubi ona tudi mene?

„Bog jim daj dober večer!“ so ga pozdravljali kmetje, ki so se vračali iz polja.

„Bog daj!“ je odgovarjal kratko.

„A se gredo sprehajati, gospod“, ga spet ogovori star in šepav možicel. „Lepo je o poletnih večerih na sprehodu, lepo, lepo. — Tudi dober zrak imajo sedaj gospod pri nas. Morda se ozdravijo, ako Bog da in Devica Marija. I seveda, ozdravijo, ozdravijo, saj so še mladi“.

Bojka zgrabi neke vrste jezica in nejevoljno zagodrnja nad šepavo postavico, ki se je jele hitraje pomikati po cesti:

„Ali sem menda res že sama kost in koža, da me ta vrag ne pusti v miru“. — Lukov očanec

gotovo niso vedeli, da ga razžalijo, ako mu povedo svoje mnenje o njegovem zdravju.

Kmalu krene gospod Bojko pore bru navzgor. Inpatam se vstavi in pogleda dol v vas, nad katero se širi oblak plavkastega dima. Slavec je že kedaj vtihnil in se zakopal v mehko gnezdece. — Večernica se že žari na jasnem nebu. Rahlo boža zefir po učiteljevem licu. Mir kraljuje nad zemljo . . .

Gospod Bojko je bil rad zvečer pod milim nebom; zato se je po večerji večkrat sprehajal po vrhu. Včasih gre iz vasi tudi ven na polje. — Tako tudi sedaj, pa ne, kakor drugikrat radi svežega zraku. Tja gor k Zagričevi Milki ga nekaj vleče.

Ko pride na vrh griča, zagleda brlečo lučico v koči. Kmalu začuje tudi lepo ubrane glasove,

„Milka, zakaj si prenehala?“

„Zato, ker sem vas zagledala.“

„Radi mene? Zakaj pač? Ali mi ne privoščiš, da te poslušam?“

„Z veseljem, gospod. Toda smejali se boste mojim pesmicam, katerih sem se naučila, ko sem še pasla.“

„Nikar, Milka. Le dalje! Ti ne veš, kako rad te slišim peti, kako rad Te vidim veselo.“

„Torej bom pela vam na ljubo.“

„Kako si dobro, sree moje . . .“

Prime jo za belo ročico, jo poljubi na visoko čelo in posluša to milo, nedolžno petje, ki mu sega globoko v dušo.

„Milka, slabo imaš tukaj. Kakor puščavnica samotariš v tej koči in vem, da trpiš tudi pomanjkanja. Kaj ne? Reci in jaz ti dam vse, ako le morem. Saj vem, da zaslužiš malo. Le reci! — Nič se ne boj! Imej me za brata, ker nimaš žive duše na svetu. Koliko tedaj hočeš?“

„Ničesar nočem. Dokler sem zdrava, lahko zaslužim, hvala Bogu. Greh bi bilo, ako bi jaz od vas vzela podpore. Saj morate tudi vi služiti. Čemu bi tudi jemala? Saj zaslužim dovolj. Sploh ne vem, zakaj se vam tako smilim.“

„Da smiliš se mi, smiliš v sree, ker vidim, da si v velikem uboštvu. Še bolj me to boli, ker nočeš ničesar od mene sprejeti. — Toda vedi, jaz ti hočem pomagati, jaz ti moram pomagati. Glej, Milka, ako me ljubiš, obljubi mi sedaj nekaj.“

„Rada, ako le morem.“

„O gotovo moreš. Obljubi mi svojo roko. Jaz te ljubim, ti me ljubiš — bodi moja!“

„Henrik“ . . . Nehote skloni glavo na njegove prsi. Roka ostane v roki. Dolgo sta še kramljala oni večer na klopici. Mesec jima je delal družbo. Zvezdice so zrle zavidljivo nldol na srečni srci. Bila sta zares srečna . . . (Dalje.)

Za kratek čas.

Tudi bolezen.

Dijak: „Danes mi je strašno hudo!“

Gospodinja: „Želite, da grem po zdravnika?“

Dijak: „Menite, da mi ta kaj posodi?“

Vendar nekaj.

„Fric, kedo ima pri vas ključ od vrat?“

„Mati“

„In kjuč od denarja?“

„Tudi mati.“

„Kaj ima pa oče?“

„Ključ od ure.“

Pevec.

„Mati, danes smo imeli skušnjo v petju.“

„No, kako si pel?“

„Učitelj je rekel, da pojem ko ptič.“

„No to me veseli; ali ti je pa tudi povedal, kakor kateri ptič?“

„Da, kakor krokar.“

Grozno.

„Povej mi vendar, zakaj se tvoja soproga že par dni tako grdo drži?“

„O, ta se neznano jezi . . . kajti ona ve veliko novosti — pa je popolnoma hripava!“

Hvaležnost.

Zatoženec zagovorniku: „Gospod doktor, hvala vam lepa za oprostitev, — plačati vam ne morem — dovolite, da vam prinesem gnjat ukradenega prešiča.“

Časovna gizdavost.

Glej to-le gospodično, kako lepo svilnato krilo ima in ga še pri tem dežju in blatu ne prizdigne.

Veš, tega pa gotovo ne sme storiti, ker bi se sicer znalo videti njeno raztrgano vsakdanje krilo.